

Рівна А.

*студентка I курсу магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент
кафедри безпеки, правоохоронної діяльності
та фінансових розслідувань ТНЕУ
Зайцева-Калаур І.В.*

ДОСВІД ЕСТОНІЇ В СФЕРІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Недавні події, що змусили кожного з нас залишатися в дома, а саме впровадження карантинного режиму показали на прикладі, що діджиталізація потрібна Україні, адже не виходячи з власного помешкання ви можете скористатися будь - якою державною послугою[1].

Основні переваги цифрових документів – простота отримання, зручність використання та захищеність від підробок. На сьогоднішній день Кабінет Міністрів України поетапно втілює у життя концепцію під назвою «держава в смартфоні», яка повинна спростити взаємодію громадян із державними органами влади, що у свою чергу стане інструментом боротьби із корупцією. Уже практично реалізовано діджиталізацію посвідчень водія, свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, ID паспортів та біометричних закордонних паспортів. Завдяки цьому наша держава увійшла в десятку країн світу, що ввели в дію цифрові версії основних офіційних документів[2; 3].

Досвід Естонії показує, що 99 % державних послуг можна отримати онлайн. Не можливо тільки одружитися, розлучитися та продати нерухомість. Стратегія побудови інформаційного суспільства цієї держави складається наступним чином: мобільне покриття держави – 99,99 %, е- та мобільна(м-) ідентифікація особи (е-паспорти (ID-card) (89,2% населення може виконувати функції ID-білета) та е-підпис); е-оплата в громадському транспорті (m-ticket), паркування (57% послуг); е-поліція, е-демократія (е-вибори), е-податковий департамент (93%), онлайн-реєстрація бізнесу (100%), е-уряд (100%), е-школи (100%). Діють е-офіси: е-комерційний реєстр, е-кадастрова книга, е-справа (судова документація), е-нотаріус, е-право, е-здоров'я, е-депозитарій, е-пенсія, діє ПС е-(m-) платежів; єдиний портал е-рахунків у стандартному форматі, які акцептуються держорганами; е-квитанція; Інтернет-банкінг (99% банківських транзакцій – через Інтернет-банк, в Європі – 44%, у США – 38%) [4].

У 2000 році у цій державі була введена система ID – паспортів, але це не просто пластик з фотографією. У цьому вбудований спеціальний чіп, який містить інформацію про особу від успішності в школі чи університеті до медичної інформації. Працює це за допомогою спеціальної системи X-Road, що являє собою децентралізовану базу даних, яка дозволяє різним відомствам обмінюватися інформацією без участі людей. Для прикладу, якщо банку знадобилася ваша домашня адреса, не потрібно приносити довідку, система самостійно формує запит та відправляє в реєстр населення, ви тільки бачите хто і коли переглядав ваші дані і можете це оскаржити. Система економить гроші і час громадян та державних службовців, а також усуває «коридорну» корупцію.

Взагалі в Естонії захист персональних даних громадянина один з пріоритетів. Громадянин може зайти в свій особистий кабінет і побачити всі випадки запиту будь-яких своїх персональних даних: хто, коли і з якої причини їх запитував.

Якщо на його погляд, запит був необґрунтований, він може подати скаргу в Інспекцію по захисту персональних даних. Інспекція незалежна від уряду. Вона наділена особливими повноваженнями. Співробітники інспекції мають право перевіряти всі органи державної влади на предмет дотримання правил захисту персональних даних.

Що стосується сфери медичних послуг, то цифрова медицина Естонії заснована на системі е-Здоров'я. Система складається з різних блоків, зокрема, портал пацієнта, е-Швидка допомога і т.д.

У порталі пацієнта громадянин бачить абсолютно всі дані, що стосуються його здоров'я: всі щеплення, виклики швидкої допомоги, звернення до лікаря, все призначення, виписані рецепти, усі рентгенівські знімки, результати ЕКГ, МРТ, томографії тощо. Вносити зміни в медичну карту пацієнта може тільки лікар. Щоб купити ліки за рецептом, жителю Естонії досить назвати провізору в аптеці свій ідентифікаційний номер. Виклик швидкої допомоги починається в центрі тривоги. Диспетчер заносить первинні дані, зокрема, ідентифікаційний номер пацієнта в електронну систему. Потім ці дані потрапляють в систему е-Здоров'я.

Лікар швидкої допомоги ще в дорозі на виклик бачить на своєму планшеті не тільки обставини виклику, а й всю медичну карту пацієнта. Потім дані про це виклик також заносяться в електронну медкарту пацієнта і вони стають доступні для сімейного лікаря.

Всі медичні працівники повинні мати Mobile ID, щоб мати можливість працювати в системі е-Здоров'я. Ще варто відзначити, що кожна машина швидкої допомоги забезпечена двома SIM-картами і Wi-Fi роутером, які забезпечують мобільну передачу даних. Передача даних від планшета лікаря до машини і від машини до системи е-Здоров'я відбувається через VPN. При цьому лікарі мають доступ виключно до системи е-Здоров'я, доступ в інтернет закритий.

В цілому система е-Швидка допомога дає такі переваги:

- оцифрування, структурування та архівування медичних даних пацієнта;
- доступ до цифрової історії хвороби пацієнта: діагнози, які ліки приймає пацієнт, лікуючий лікар;
- доступність даних пацієнта для бригад швидкої допомоги, сімейного лікаря, стаціонару, самого пацієнта;
- статистичний аналіз.

Отже, базовим принципом е-Естонії являється інтероперабельність, тобто можливість оперувати з будь-якого місця, підключеного до Інтернет. Слід зазначити, що, здійсненню всіх цих прогресивних реформ передував логічний план (стратегія) та комплекс прийнятих і виконаних законодавчих рішень (тактика), що уможливили його здійснення [5].

Слід зазначити, що діджиталізація в Україні перш за все надає можливість отримання державних послуг в електронному вигляді, наприклад вступ до дитячого садка, реєстрація авто, нерухомості, землі тощо. Станом на сьогодні маємо типову ситуацію при отриманні таких послуг як: довжелезні черги, значна кількість паперових документів, стрес, витрата часу та корупція. Концепція «держава в смартфоні» дозволить розв'язати всі ці проблеми в один клік.

Створення системи електронного резиденстванадасть можливість реєструвати бізнес в Україні і відкривати рахунок в банку онлайн. Представники бізнесу запропонували наступні ідеї, щодо послуг які необхідні їм для роботи:

- ініціативу BankID, що дозволить українцям відкрити банківський рахунок зі свого смартфона без фізичної присутності клієнта для ідентифікації;
- впровадження безготівкових платежів за адмінпослуги – системне та по всій Україні;
- передачу електронної звітності з використанням електронного цифрового підпису до держорганів;
- створення Е-кабінету для митниці (за аналогією з податковим) для дієвого часового контролю виконання митних формальностей;
- онлайн подачу документів у «єдине вікно» без участі митного брокера та митної декларації без спеціальної платної програми;
- замовлення марок акцизного податку, яке вже давно має відбуватись онлайн в Кабінеті платника податків, але в реальності компанії везуть флешку до територіальних відділень ДФС;
- запровадження видачі Е-рецептів для лікування тварин, що дозволить підвищити якість та безпечність продукції (м'яса, молока тощо);

- можливість видачі споживачам гарантійних талонів на побутову техніку і електроніку в електронному вигляді, за прикладом деяких країн ЄС або США;
- повноцінне запровадження додатку «Купуй безпечно», що допоможе визначити чи ввозився товар офіційно в Україну, а відтак чи він адаптований до вимог нашого ринку;
- створення Е-кабінету заявників для візуалізації всіх етапів затвердження проведення клінічних випробувань та Е-кабінету для візуалізації процесу проходження розмитнення вантажів із досліджуваними лікарськими засобами та допоміжними матеріалами;
- виконання вимог ФАО задля приєднання до системи електронного обігу фітосанітарних сертифікатів в Україні.

Впровадження діджетацізації в Україні успішно розпочато. Уже сьогодні ми можемо отримати значну кількість державних послуг не стоячи у довжелезних чергах, чи, наприклад, записатися на прийом до сімейного лікаря за пару хвилин не виходячи з дому. Підсумовуючи варто наголосити, що діджетацізація перш за все, економія як і коштів держави, так і часу громадян.

Список використаних джерел

1. Постанова КМУ: Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>(дата звернення: 18.04.2020).
2. Указ Президента України: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>(дата звернення: 18.04.2020).
3. Розпорядження КМУ: Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>(дата звернення: 18.04.2020).
4. Тараненко С. Електронні державні послуги замість радянської моделі держави – успішні приклади е-Естонія. URL: <http://www.slideshare.net/svetonline/mou-29427332>(дата звернення: 18.04.2020).
5. UnitedNation E-GovernmentSurvey 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/en/research/un-e-government-surveys>(дата звернення: 18.04.2020).

Різник Г.

студентка III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент

кафедри конституційного, адміністративного

та фінансового права ТНЕУ

Ментух Н.Ф.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ГОСПОДАРЬСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сучасний стан розвитку економіки в Україні потребує закріплення в системі правового регулювання організаційно-господарських відносин ефективного правового засобу задля встановлення та дотримання господарського правопорядку. Важливе значення має встановлення відповідальності учасників господарських відносин для забезпечення належного здійснення ними господарської діяльності, запобігання правопорушенню, а у випадку його вчинення - послаблення негативних наслідків.

В умовах сьогодення, це є неодмінною умовою для функціонування механізму забезпечення законності і господарського правопорядку в Україні, який гарантує захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання.

Господарсько-правова відповідальність в Україні є специфічним видом юридичної відповідальності і становить комплексний правовий інститут господарського права. Саме